

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ (Ν. 4139/2013)

I. ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4139/2013, η νέα κωδικοποίηση των νόμων για τα Ναρκωτικά που επιχειρείται με τον ως άνω νόμο, δομείται πάνω σε τέσσερις άξονες:

- 1) Αυστηρή καταστολή των βαρύτερων και οργανωμένων μορφών διακίνησης, αλλά με σαφή τη διάκριση τους από τις ελαφρότερες περιπτώσεις.
- 2) Απόπειρα διαχωρισμού και διαβάθμισης των οικείων εγκλημάτων, ώστε να αποφεύγονται οι δυσανάλογα βαριές ή ευνοϊκές μεταχειρίσεις.
- 3) Προβάδισμα των μέτρων απεξάρτησης (σωματικής και ψυχολογικής) αντί του εγκλεισμού στις κοινές συνθήκες της φυλακής μέσω της διευκόλυνσης της ουσιαστικής εφαρμογής τους.
- 4) Διατήρηση της ποινικοποίησης τόσο της χρήσης ναρκωτικών ουσιών όσο και των υποστηρικτικών αυτής πράξεων, ήτοι της κατοχής και της με οποιονδήποτε τρόπο προμήθειας προς ίδια χρήση.

A. ΝΕΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

«Με τον όρο «ναρκωτικά», κατά την έννοια του νόμου αυτού, νοούνται ουσίες με διαφορετική χημική δομή και δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τη μεταβολή της θυμικής κατάστασης του χρήστη και την πρόκληση εξάρτησης διαφορετικής φύσης, ψυχικής ή και σωματικής και ποικίλου βαθμού, καθώς και την ανακούφιση των χρονίως πασχόντων από τα συμπτώματα συγκεκριμένης νόσου, για την οποία αυτές κρίνονται ιατρικά επιβεβλημένες».

Στον νέο ορισμό περιλαμβάνεται κάθε ουσία γνωστή ή άγνωστη στο εμπόριο, ως και άγνωστες συνθέσεις ουσιών, οι οποίες έχουν τις ιδιότητες των ναρκωτικών, ανεξάρτητα από την ονομασία τους. Επιπλέον, ο όρος «εξάρτηση» προσδιορίζεται ως μια κατάσταση ψυχική ή και φυσική, που εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της επίδρασης μιας ουσίας με σκοπό την επανεκδήλωση των ψυχοδραστικών ενεργειών της ή αντίθετα την αποφυγή δυσάρεστων συμπτωμάτων, που μπορεί να εκδηλωθούν όταν

δεν ληφθεί.

B. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ

Αν για τη χρήση ναρκωτικών καταλήγουμε εύκολα στο συμπέρασμα ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η υγεία του χρήστη ναρκωτικών, μόνο που τέτοιες πράξεις, ως πράξεις αυτοπροσβολής, δεν πρέπει να τιμωρούνται, η εξαγωγή ενός συμπεράσματος για τη διακίνηση ναρκωτικών δεν είναι το ίδιο εύκολη. Γίνεται ευρέως δεκτό ότι η χρόνια χρήση ναρκωτικών προκαλεί στους αποδέκτες των ουσιών που διακινούνται σημαντικές βλάβες στη σωματική τους ακεραιότητα και μακροπρόθεσμα οδηγεί συχνά στο θάνατο.

Εύλογα λοιπόν αναζητείται το προστατευόμενο έννομο αγαθό και ως προς τη διακίνηση όχι προς την πλευρά των κοινωνικών εννόμων αγαθών, αλλά προς την πλευρά των προσωπικών και συγκεκριμένα της σωματικής ακεραιότητας και της ζωής αορίστου αριθμού προσώπων. Αναφορικά με το έγκλημα της διακίνησης ναρκωτικών η κρατούσα άποψη είναι ότι πρόκειται για έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης ή αλλιώς προπαρασκευής κινδύνου, εάν θεωρήσουμε ότι ο κίνδυνος είναι μια κατάσταση εμπειρικά διαπιστώσιμη, που συνίσταται στη δημιουργία κάποιων αιτιακών όρων με αυτοδύναμη και διαβαθμίσιμη εξέλιξη προς τη βλάβη.

Στα εγκλήματα αφηρημένης διακινδύνευσης αποτελεί άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης το να είναι πραγματικά δυνατό να προκύψει από τη λειτουργούσα πηγή κινδύνου το αποτέλεσμα του κινδύνου. Εν προκειμένω, μία πράξη διακίνησης, π.χ. η κατοχή ναρκωτικών, για να είναι αφηρημένα επικίνδυνη θα πρέπει να υπάρχει μία πηγή κινδύνου (ναρκωτικά), η οποία να μπορεί να οδηγήσει επεκτεινόμενη σε κίνδυνο ζωής ή σωματικής ακεραιότητας αυτοδύναμα και αιτιακά. Κάτι τέτοιο δεν είναι πάντα αυτονόητο όμως. Αν ο κατέχων τα ναρκωτικά, ακόμα και αν έχει σκοπό διακίνησης τους, δεν προχωρήσει τελικά σε περαιτέρω διάθεση τους για εξωγενείς λόγους, όπως π.χ. η αδυναμία διάθεσης τους, είναι ζητούμενο το πού συνίσταται η διακινδύνευση του εννόμου αγαθού.

Εξάλλου, από άποψη υποκειμενικής υπόστασης, τα εγκλήματα του άρ. 20 ν. 4139/2013 χρειάζονται για την επικάλυψη τους δόλο πρόκλησης κινδύνου σε τελειωμένο επίπεδο, μολονότι το άρ. 20 περιλαμβάνει και μορφές αναγωγής προπαρασκευαστικών πράξεων σε πλήρες έγκλημα. Συνεπώς δεχόμενοι ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η υγεία αόριστου αριθμού προσώπων, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση που καταφάσκειται τέλεση κάποιας από τις μορφές διακίνησης του

άρ. 20, να υπάρχει δόλος ως προς την πρόκληση κινδύνου σε τελειωμένο επίπεδο και να δημιουργείται μία πραγματική εστία κινδύνου. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούμε να δεχτούμε την ύπαρξη αφηρημένης διακινδύνευσης στο άρ. 20.

Υποστηρίζεται πάντως, κυρίως στη Γερμανία, ότι από τη διαδεδομένη χρήση κυρίως σκληρών ναρκωτικών και τις απορρέουσες από τη χρήση αυτή προσβολές της υγείας των επιμέρους ατόμων προσβάλλεται και η κοινωνική ολότητα. Παρακάμπτει όμως αυτή η θέση την ορατή αιτιακή σύνδεση της τοξικότητας των περισσότερων ναρκωτικών, άρα και της προκαλούμενης -εξαιτίας αυτών- βλάβης της υγείας ή της ζωής. Η αναγωγή κάθε σοβαρής εγκληματικής δραστηριότητας στην κοινωνική βλαπτικότητα της είναι αυτονόητη, στο μέτρο που το έγκλημα συνιστά ούτως ή άλλως μια διατάραξη και κάμψη της επιδιωκόμενης ομαλότητας της κοινωνικής συμβίωσης. Κάθε έγκλημα αντανακλά στην κοινωνία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η κοινωνία, η ευρυθμία της κοινωνικής ζωής και η ασφάλεια της κοινωνικής δράσης είναι το έννομο αγαθό που προσβάλλεται, καθώς τότε θα έπρεπε να δεχτούμε ότι τελικά ολόκληρη η νομοθεσία προστατεύει ένα και μόνο έννομο αγαθό, την κοινωνία και την έννομη τάξη.

Γ. Η ΝΟΜΟΤΥΠΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ (ΑΡΘΡΟ 20 ν. 4139/2013)

Στο άρθρο 20 του ν. 4139/2013 τυποποιείται ως βασικό έγκλημα η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, χαρακτηρίζεται κακούργημα και τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 8 ετών και σωρευτικά με χρηματική ποινή μέχρι 300.000 ευρώ. Επισημαίνεται ότι πριν την τελευταία νομοθετική μεταβολή ο νόμος απειλούσε ποινή κάθειρξης τουλάχιστον 10 έτη και χρηματική ποινή 2.900 έως 290.000 ευρώ.

Περαιτέρω, αντί της παρωχημένης παραθετικής διατύπωσης πολυάριθμων τρόπων τέλεσης, επιλέχθηκε η χρήση της φράσης «παράνομα διακινεί» στον κυρωτικό κανόνα και ακολούθως σε ερμηνευτική παράγραφο παρατίθενται ενδεικτικά οι τρόποι τέλεσης. Με τον τρόπο αυτό, καταστρώνεται ένα υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα ενώ παράλληλα επιλύεται οριστικά και το ζήτημα της τέλεσης περισσότερων πράξεων διακίνησης αναφορικά με την ίδια ποσότητα με την σαφέστατα βελτιωμένη διατύπωση της παραγράφου 3 που κάνει ξεκάθαρα λόγο για συνδρομή ενός εγκλήματος. Αξίζει να αναφερθεί επίσης η αποποινικοποίηση της από αμέλεια διακίνησης ναρκωτικών ουσιών (πρώην άρθρο 26) καθώς η διατήρηση του αξιοποίνου

της εν λόγω πράξης ορθώς κρίθηκε ως άσκοπη και ανορθολογική. Επισημαίνεται, τέλος, ότι οι προβλέψεις του άρθρου 20 ν. 4139/2013 αφορούν τους μη εξαρτημένους διακινητές.

α. Η Αντικειμενική Υπόσταση του εγκλήματος του άρθρου 20 ν. 4139/2013

-Οι επιμέρους τρόποι τέλεσης

1) Εισαγωγή

Ως «εισαγωγή» ναρκωτικών στη χώρα νοείται η παράνομη είσοδος τους μέσω των συνόρων εντός της Ελλάδος, όπου και υπάρχει η βούληση να παραμείνουν. Η εισαγωγή τελείται, όταν ο δράστης εισέρχεται ο ίδιος εντός των ελληνικών συνόρων απομακρυνόμενος από το χώρο ελέγχου, έχοντας στην κατοχή του τα ναρκωτικά, ακόμη δε και μέσα στο σώμα του, δεδομένου ότι απαιτείται καταρχήν η ιδιόχειρη πραγμάτωση του εγκλήματος. Κατά τη νομολογία πάντως ορθώς θεωρείται δυνατή η τέλεση αυτού του εγκλήματος και με τη μορφή της αποστολής μέσω ταχυδρομείου, οπότε αυτό είναι τετελεσμένο, κατά τη γνώμη μας, μόλις το αποσταλέν ναρκωτικό εισαχθεί στο ελληνικό έδαφος, και ανεξάρτητα από το εάν η αποστολή έγινε με το πραγματικό ή όχι όνομα του αποστολέα και του παραλήπτη. Τετελεσμένο επίσης θεωρείται το κρίσιμο έγκλημα και με την άφιξη πλοίου, στο οποίο ο δράστης είχε κρύψει ναρκωτικά, πριν αυτό εισέλθει στη χώρα. Η απλή όμως κατοχή ναρκωτικών από κάποιον στο χώρο ενός αεροδρομίου, εφόσον υποκειμενικά δεν υπάρχει πρόθεση παραμονής σε ελληνικό έδαφος, αλλά άμεσης μετάβασης σε τρίτη χώρα, δε στοιχειοθετεί -σε υποκειμενικό επίπεδο- το έγκλημα της εισαγωγής και η τυχόν ποινική ευθύνη του θα αναζητηθεί στο πεδίο της αξιόποινης «διαμετακομίσεως».

Απόπειρα πάντως εισαγωγής φαίνεται καταρχήν να στοιχειοθετείται και σε περίπτωση εισόδου εντός της ζώνης (τελωνειακού-αστυνομικού) ελέγχου και πριν απομακρυνθεί ο ύποπτος από αυτή. Το ζήτημα όμως αυτό οδήγησε σε απόκλιση των λύσεων μεταξύ θεωρίας και νομολογίας. Ένα κλασικό ζήτημα της καθημερινής δικαστηριακής πρακτικής είναι η ανάγκη αξιολογήσεως της περιπτώσεως όπου τα ναρκωτικά ανακαλύπτονται πριν από τον προκαθορισμένο συντομικό τελωνειακό έλεγχο στα σημεία όπου αυτός προβλέπεται ως διαδικασία για όλους τους εισερχόμενους. Μία άποψη που ακολουθεί και η νομολογία και ένα τμήμα της θεωρίας είναι ότι πρόκειται για τετελεσμένη εισαγωγή. Πειστικότερη πάντως

φαίνεται η θέση, σύμφωνα με την οποία πρόκειται για απόπειρα «εισαγωγής», εφόσον, στις περιπτώσεις εισόδου του ναρκωτικού από σημεία καθορισμένης εισόδου στη χώρα, αποφασιστικό χρονικό και τοπικό σημείο για την ολοκλήρωση του εγκλήματος δεν είναι απλά η διέλευση των ναρκωτικών στην επικράτεια, αλλά η ολοκλήρωση του παρεμβαλλόμενου τελωνειακού ελέγχου, ο οποίος, έστω κι αν δεν αποβλέπει σε έλεγχο για ναρκωτικά, δεν παύει να αποτελεί αντικειμενικά ένα σοβαρό θεσμοθετημένο εμπόδιο, πριν η είσοδος προσώπων ή πραγμάτων λάβει οριστική μορφή. Πολύ περισσότερο πάντως δεν μπορεί να κρίνεται ως αξιόποινη απόπειρα εισαγωγής και η απλή αγορά του ναρκωτικού στο εξωτερικό.

2) εξαγωγή

Αντίθετα, ως «**εξαγωγή**» ναρκωτικών νοείται η αντίστροφη πορεία του ναρκωτικού, όταν απομακρύνεται μέσω των συνόρων από την ελληνική επικράτεια.

3) διαμετακόμιση

Τέλος, η «**διαμετακόμιση**» γίνεται αντιληπτή ως ιδιόχειρη διέλευση των ναρκωτικών που εκκινούν από μια χώρα και προορίζονται να καταλήξουν μέσω της Ελλάδας σε 3^η χώρα. Είναι έγκλημα διαρκές. Η διαμετακόμιση αρχίζει να τελείται με την είσοδο του δράστη στη ζώνη τελωνειακού ελέγχου, ολοκληρώνεται με την περάτωση του τελωνειακού ελέγχου και συνεχίζει να τελείται καθ' όλη τη διάρκεια παραμονής του δράστη σε ελληνικό έδαφος. Και τούτο, διότι, αν και ο τελωνειακός έλεγχος δε γίνεται αποκλειστικά για την αποτροπή της εισόδου ναρκωτικών στην επικράτεια, είναι πάντως ένας θεσμοποιημένος έλεγχος, που έχει προβλεφθεί ακριβώς για να λειτουργήσει ως εμπόδιο στην ολοκλήρωση της εισόδου, σε περίπτωση παράβασης των ελληνικών νόμων.

Η διαμετακόμιση διαφέρει από την εισαγωγή ως προς τα εξής:

- 1) Η διαμετακόμιση είναι έγκλημα διαρκές, ενώ η εισαγωγή στιγμιαίο.
- 2) Σκοπός της διαμετακόμισης και ταυτόχρονα άγραφο στοιχείο της υποκειμενικής της υπόστασης είναι η διέλευση μέσω της Ελλάδας με τελικό προορισμό τρίτη χώρα, ενώ στην εισαγωγή υπάρχει βούληση παραμονής της ναρκωτικής ουσίας στην ελληνική επικράτεια. Μεταξύ των δύο νομοτυπικών μορφών υπάρχει σχέση αλληλοαποκλεισμού.

4) Αγορά και 5) πώληση

Ως «αγορά» ή «πώληση» ναρκωτικής ουσίας θεωρείται η κατ' άρθρο 513 ΑΚ μεταβίβαση της κυριότητας στον αγοραστή, που γίνεται με την παράδοση της ουσίας αντί του συμφωνηθέντος τιμήματος. Η κατάρτιση της σύμβασης μπορεί να γίνει και τηλεφωνικώς, η δε παράδοση ή παραλαβή μπορεί να συντελεσθεί και με τη διαμεσολάβηση τρίτων προσώπων.

Κατά τη νομολογία, δεν αποτελεί στοιχείο της αγοράς ναρκωτικής ουσίας η πρόθεση περαιτέρω διάθεσης ή χρήσης αυτής, άποψη την οποία θεωρούμε εσφαλμένη, διότι για τη στοιχειοθέτηση του ά. 20 πρέπει να αποδεικνύεται και σκοπός περαιτέρω διακίνησης, συναγόμενος από το ρητό αποκλεισμό της προσωπικής μελλοντικής χρήσης. Για τη θεμελίωση της πράξης της αγοράς δεν είναι αναγκαία η ρητή αναφορά στη συμφωνία τιμήματος, γιατί ο νομικός όρος «αγορά» έχει τη γνωστή στις συναλλαγές έννοια και υποδηλώνει οπωσδήποτε και συνομολόγηση τιμήματος.

Οι πράξεις της πώλησης και της αγοράς είναι στιγμιαίες και ολοκληρώνονται με τη διάθεση ή απόκτηση του ναρκωτικού και τη συμφωνία για το αντάλλαγμα, χωρίς να απαιτείται και η πραγματική καταβολή του. Πρέπει πάντως, σε κάθε περίπτωση, για την πραγμάτωση του εγκλήματος να αλλάξει κατοχή το ναρκωτικό, αλλιώς, εάν για κάποιο λόγο δεν περιέλθει το ναρκωτικό στον αγοραστή, δεν ολοκληρώνεται ούτε η πώληση ούτε η αγορά, δεδομένου ότι οι απλές διαπραγματεύσεις δε συνιστούν ούτε καν αρχή εκτέλεσης αγοράς ή πώλησης.

Αρχή εκτέλεσης αγοράς ή πώλησης και συνεπώς αξιόποινη απόπειρα των ανωτέρω εγκλημάτων, συντρέχει και όταν ολοκληρωθεί απλώς η ενοχική συμφωνία περί πώλησεως, ακόμα και σε υποτιθέμενη συναλλαγή με μυστικό αστυνομικό, χωρίς να χρειάζεται να γίνει και οποιαδήποτε πράξη παράδοσης του ναρκωτικού. Υποστηρίζεται πάντως και η άποψη ότι αρχή εκτέλεσης αγοραπωλησίας υφίσταται με την έναρξη και πριν την ολοκλήρωση της εμπράγματης δικαιοπραξίας και όχι με τη συντέλεση και μόνον της συμφωνίας, με το επιχείρημα ότι αυτή δεν οδηγεί ευθέως στην εκποιητική. Η άποψη αυτή όμως παραβλέπει το γεγονός ότι και μόνη η υποσχετική δικαιοπραξία αποτελεί τμήμα της όλης συμπεριφοράς και συνεπώς αρχή εκτέλεσης, ακόμα και με την πλέον αυστηρή προσέγγιση.

6) διάθεση

Η «**διάθεση**» ναρκωτικών είναι κατά τη νομολογία η δόση ποσότητας

ναρκωτικής ουσίας από τον κάτοχο σε τρίτο πρόσωπο, με οποιονδήποτε τρόπο. Εκείνος που διαθέτει δεν είναι απαραίτητο να είναι και κύριος της ναρκωτικής ουσίας.

7) διανομή και 8) προσφορά

Οι συμπεριφορές όμως που κατεξοχήν φωτογραφίζουν το μικροδιακινητή, ο οποίος στην ισχύουσα κατασταλτική λογική εξομοιώνεται από πλευράς ποινικής μεταχείρισης με το (μεγαλ)έμπορο ναρκωτικών, είναι αυτές της «**προσφοράς**» και της «**διανομής σε τρίτους**». Η πράξη της προσφοράς (για τη στοιχειοθέτηση της οποίας δεν απαιτείται άλλωστε να επιβεβαιώνεται και η αποδοχή) συνιστά ουσιαστικά προπαρασκευή της πώλησης ή της διάθεσης, που εξομοιώνεται ως τετελεσμένη πράξη με αυτές. Η δε πράξη της διανομής υπονοεί μόνο την παράδοση του ναρκωτικού σε περισσότερα από ένα πρόσωπα, χωρίς να απαιτείται και να εισπράττεται από το δράστη αντάλλαγμα, το οποίο ενδεχομένως να εισπράττεται από άλλο πρόσωπο.

9) αποθήκευση και 10) παρακατάθεση

Όσο για τις πράξεις της «**αποθήκευσης**» ή της «**παρακατάθεσης**», μπορούμε να επισημάνουμε τα εξής: την πράξη της παρακατάθεσης τελεί αυτός που παραδίδει το πράγμα προς φύλαξη σε κάποιον τρίτο, ο οποίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να το παραδώσει, όταν του ζητηθεί, ενώ αντίθετα την πράξη της αποθήκευσης τελεί αυτός που εξασφαλίζει με κάποιους όρους ασφάλειας το ναρκωτικό, έστω κι αν δεν ασκεί ευθεία κατοχή επ' αυτού, αλλά δυνατότητα αναλήψεως του, κατά τη βούληση του.

11) μεσολάβηση

Τέλος, η "**μεσολάβηση**" αποτελεί περίπτωση αναγωγής μίας μορφής απλής συνέργειας σε πλήρες έγκλημα. Συνίσταται δε στην πράξη της συνδέσεως και επαφής των εμπλεκόμενων προσώπων, έτσι ώστε ως δράστης "μεσολαβήσεως" να κρίνεται εκείνος που λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ αγοραστή για παράδειγμα και πωλητή, χωρίς να χρειάζεται και να επιβεβαιώνεται περαιτέρω και οποιοδήποτε υλική επαφή του με το ίδιο το διακινούμενο ναρκωτικό.

12) Παρασκευή

Οι πρόδρομες ουσίες που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη για την παρασκευή των ναρκωτικών ουσιών προβλέπονται στο άρθρο 3 του ν. 4139/2013.

13) Καλλιέργεια ή 14) συγκομιδή οποιουδήποτε φυτού του γένους της κάνναβης, του φυτού της μήκωνος της υπνοφόρου, οποιουδήποτε είδους φυτού του γένους ερυθρόξυλου, καθώς και οποιουδήποτε άλλου φυτού από το οποίο παράγονται ναρκωτικές ουσίες

Πρόκειται για δύο πράξεις που αποτελούν τα διαδοχικά στάδια πρωτογενούς κτήσεως φυτικής προελεύσεως ναρκωτικού ή πρώτης ύλης για παραγωγή ναρκωτικού, γι' αυτό και για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος αποφασιστική είναι πάντως και η διερεύνηση της προσφορότητας εν τέλει των καλλιεργούμενων φυτών να παραγάγουν ναρκωτική ουσία, αφού η μη εξειδίκευση των τελικών χρηστών αποκλείει κάθε έννοια παρόντος, υπαρκτού και συνακόλουθα ανιχνεύσιμου, κινδύνου για το έννομο αγαθό . Μετά βεβαιότητας πάντως ισχύει ότι δεν πρόκειται για "ναρκωτικό", όταν γίνεται αναφορά σε απλούς σπόρους ή φύλλα της ινδικής καννάβειως, που δε συνοδεύονται ή δεν είναι αναμεμειγμένα με τα άνθη, στα οποία ανιχνεύεται η συγκέντρωση της δραστικής ουσίας. Ειδικότερα ως "**καλλιέργεια**" νοείται κάθε ενέργεια φυτεύσεως, παρακολουθήσεως και ουσιαστικής συμβολής στην ανάπτυξη ενός φυτού, ξεκινώντας από τη σπορά και περιλαμβάνοντας κάθε σχετική ενέργεια, εκτός από τη συγκομιδή, χωρίς φυσικά να χρειάζεται να είναι και απολύτως συστηματική ή εκτεταμένη ή στη γη, αφού και η περιποίηση ενός φυτού και σε εσωτερικό ακόμη χώρο συνιστά "**καλλιέργεια**". Ειδικότερα η νομολογία αξιολογεί ως πράξεις συνιστώσες και συνακόλουθα αποδεικνύουσες "**καλλιέργεια**", τη σπορά, το πότισμα, το σκάλισμα, τη λίπανση, ακόμη δε και τη συστηματική επιτήρηση των φυτών, τις οποίες θεωρεί μάλιστα αυτοτελείς "**καλλιέργειες**" με αυτοτελή χρόνο τελέσεως, θέση που έρχεται πάντως σε αντίθεση προς τη μειωψηφούσα στη νομολογία άποψη που ορθά θεωρεί την "**καλλιέργεια**" ως διαρκές έγκλημα, στο οποίο εύλογα ενσωματώνονται όλες οι επιμέρους αναγκαίες πράξεις επιμέλειας της αναπτύξεως ενός φυτού.

Εξάλλου ως "**συγκομιδή**" χαρακτηρίζεται η κατά τον αρμόζοντα κάθε φορά τρόπο λήψη των στοιχείων και των μερών του φυτού που προορίζονται για ναρκωτική χρήση, είτε αυτή μπορεί να γίνει απευθείας είτε μετά από επεξεργασία, εφόσον όμως τα προς συγκομιδή φυτά είναι όντως πρόσφορα για την παραγωγή ναρκωτικών, ενώ είναι αδιάφορο εάν ο δράστης υπήρξε και ο ίδιος καλλιεργητής προηγουμένως των κρίσιμων φυτών ή εκμεταλλεύεται αυτοφυή ή φυτά που καλλιεργήσε τρίτος.

15) Κατοχή

Κατά τη νομολογία ως «κατοχή» νοείται η πραγματική σχέση προς το πράγμα, που καθιστά δυνατή τη φυσική εξουσίασή του από τον κάτοχο, η οποία ασκείται είτε αμέσως από αυτόν, είτε και μέσω άλλου προσώπου υπό την εποπτεία του, ώστε αυτός να μπορεί ανά πάσα στιγμή να διαπιστώνει την ύπαρξη του πράγματος και να διαθέτει αυτό κατά τη βούληση του. Κατά τη νομολογία, συντρέχει περίπτωση αξιόποινης κατοχής τελούμενη επί παραδείγματι από κάποιον ο οποίος κρύβει ναρκωτικά σε σημείο κοινόχρηστο στο οποίο έχει πρόσβαση, εκτός χώρου άμεσης εξουσιάσεώς του, ή ότι «κατέχει» σε κάθε περίπτωση και εκείνος που παρέδωσε ναρκωτική ουσία σε τρίτον που όμως αγνοεί την ναρκωτική υφή της. Κατά τρόπο διευρυμένο αντιλαμβάνεται η νομολογία και το ζήτημα της συγκατοχής, θεωρώντας επί παραδείγματι ότι συντρέχει συγκατοχή στα πρόσωπα των συγκατόχων-χρηστών της ίδιας κλεισμένης καμπίνας ή και στο πρόσωπο του συνεπιβάτη αυτοκινήτου, του οποίου ο οδηγός κατέχει ναρκωτικά, ή και του συνοίκου, αποδεχόμενη γενικότερα την περαιτέρω εκτίμηση ότι είναι επίσης νοητή η αυτουργική τέλεση της κατοχής και όταν το ναρκωτικό κατέχεται από άλλον που ενεργεί ως αντιπρόσωπος του φερομένου ως αυτουργού. Θα μπορούσαμε πάντως να εκλάβουμε την κατοχή ως τη φυσική εξουσίασή της ναρκωτικής ουσίας, δίχως να απαιτείται γνώση της ναρκωτικής υφής των κατεχομένων.

16) Μεταφορά

«Μεταφορά» πάλι είναι η μετακίνηση ναρκωτικών είτε ιδιοχείρως, είτε μέσω βοηθού κατοχής εντός της ελληνικής επικράτειας, ανεξαρτήτως του αν το χρησιμοποιούμενο μεταφορικό μέσο είναι ελληνικό ή ξένο.

17) Αποστολή και 18) παράδοση

Η σχετική συμπεριφορά αποτελεί ειδικότερη εκδοχή μεταφοράς, εισαγωγής και εν γένει κατοχής ναρκωτικών ουσιών. Το έγκλημα της αποστολής είναι τετελεσμένο από την παράδοση του δέματος με το ναρκωτικό στο μεταφορέα.

19) Νόθευση και 20) πώληση νοθευμένων ειδών μονοπωλίου ναρκωτικών

Αυτονόητη προϋπόθεση για την τέλεση των εγκλημάτων αυτών είναι η νόμιμη αγορά και εν γένει προμήθεια των κρίσιμων ναρκωτικών, τα οποία στη

συνέχεια νοθεύονται με την πρόσμιξη τους με άλλες ουσίες. Όσο για την ειδική εκδοχή της πώλησης, αυτή αφορά το προϊόν της προηγούμενης νόθευσης, έτσι ώστε υλικό της αντικείμενο να είναι τα νοθευμένα ναρκωτικά του κρατικού μονοπωλίου.

21) Η διεύθυνση καταστήματος στο οποίο γίνεται εν γνώσει του δράστη συστηματική διακίνηση ναρκωτικών

Ακολούθως τυποποιείται ως μία ακόμη εκδοχή διακινήσεως με την ευρεία έννοια της, η διεύθυνση καταστήματος. Σημειωτέον ότι δεν συμπεριλήφθηκε στο νέο νόμο η περίπτωση της συμμετοχής στο προσωπικό καταστήματος στο οποίο γίνεται κατά σύστημα χρήση ναρκωτικών, εξέλιξη που κρίνεται ως θετική. Πρόκειται εξάλλου για μορφές απλής συνέργειας σε χρήση, οι οποίες όμως αντιμετωπίζονται σε βαθμό κακουργήματος, αποτελώντας μία ιδιάζουσα εκδοχή υποθάλψεως εγκληματία. Ο νομοθέτης όμως δε δίνει κάποιο αντικειμενικό περιεχόμενο στον όρο "συστηματική", ο οποίος πάντως φαίνεται διάφορος από τους γνωστούς όρους της "κατ'επάγγελμα" ή "κατά συνήθεια" τελέσεως ενός εγκλήματος.

Ως "συστηματική" πάντως πρέπει να κρίνεται η συχνή και από αόριστο αριθμό προσώπων, που δεν ανήκουν στο προσωπικό του εν λόγω καταστήματος ή στους οικείους τους, χρήση ναρκωτικών κατά τρόπο που να δικαιολογεί την πεποίθηση ότι αυτοί δε θα προέβαιναν σε χρήση, εάν η όλη παρουσία του ιδιοκτήτη δεν τους εξασφάλιζε συνθήκες ασφάλειας. Πρέπει δηλαδή η ανιχνευόμενη χρήση όχι απλώς να διαπιστώνεται, αλλά επιπλέον να αποδεικνύεται κιόλας ότι η δεδομένη χρήση γίνεται εκεί, επειδή ο ιδιοκτήτης του καταστήματος παρέχει και μία υπηρεσία προστασίας των χρηστών, κατά τρόπο που να εμφανίζει τελικά την παραχώρηση χώρου προς χρήση σε τρίτους ή πελάτες σαν μία οιονεί δεύτερη επιχειρηματική δραστηριότητα του καταστήματος.

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνεται μία τουλάχιστον επίμαχη χρήση και επιπροσθέτως να αποδεικνύεται και συχνότητα παρομοίων χρήσεων ή η πρόθεση έστω των δραστών να τις επαναλάβουν, έτσι ώστε να αποκλείεται η συνδρομή αυτών των νομοτυπικών μορφών, εφόσον βεβαιώνεται μία και μόνον χρήση. Έτσι ερμηνευόμενη η κρίσιμη συμπεριφορά εμφανίζει ένα στοιχείο επικινδυνότητας, ώστε να διασώζεται η ποινική τιμώρησή της καθ' υπέρβαση των όρων της ευθύνης του απλού συνεργού σε χρήση. Αυτονόητη δε προϋπόθεση είναι η συνδρομή του δόλου α' ή β' βαθμού, αποκλεισμένου εκ των πραγμάτων του ενδεχόμενου, σχετικά με την αξιοποίηση του καταστήματος από αόριστο αριθμό χρηστών.

22) η παραγωγή και 23) η εκχύλιση ναρκωτικών ουσιών

Πρόκειται για ρύθμιση που προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 3727/2008.

24) η χορήγηση ουσιών για υποκατάσταση της εξάρτησης κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων

Πρόκειται για αδίκημα που προβλεπόταν στην πρώην παράγραφο 4 του άρθρου 22 του ν. 3459/2006.

25) η χρηματοδότηση, 26) η οργάνωση και 27) η διεύθυνση δραστηριοτήτων διακίνησης ναρκωτικών ουσιών

Πρόκειται για μία ακόμα σειρά περιπτώσεων αναγωγής προπαρασκευαστικών ή συμμετοχικών πράξεων σε πλήρες έγκλημα, με στόχο την ποινικοποίηση και τιμωρία του ανθρώπου που βρίσκεται στο παρασκήνιο, ο οποίος θα μπορούσε κάλλιστα να αντιμετωπιστεί με τις διατάξεις περί ηθικής αυτουργίας ή συνέργειας.

28) Η νόθευση, 29) η κατάρτιση ή 30) η χρησιμοποίηση πλαστής ιατρικής συνταγής για τη χορήγηση ναρκωτικών με σκοπό τη διακίνηση τους

Πρόκειται για προπαρασκευαστικές πράξεις κτήσεως του ναρκωτικού, που θα διαθέσει στη συνέχεια ο δράστης, με διαστροφή του υπομνηματιστικού περιεχομένου ιατρικής συνταγής.

β) Η Υποκειμενική Υπόσταση του εγκλήματος του άρθρου 20 ν. 4139/2013

- Σκοπός διακίνησης

Για την κατάφαση του δόλου απαιτείται:

α) γνωστικά η επίγνωση της ναρκωτικής υφής της ουσίας, οπότε η άγνοια της συνιστά πραγματική πλάνη, δηλαδή αποκλείει τη συνδρομή δόλου. Η ύπαρξη άγνοιας, βέβαια, δεν αποκλείει την τιμώρηση του δράστη για τέλεση της πράξης από αμέλεια.

β) βουλητικά δόλος οποιουδήποτε βαθμού. Ο δράστης πρέπει να επιδιώκει ή να αποδέχεται την πραγμάτωση του κινδύνου.

Περαιτέρω, εξ αντιδιαστολής με το άρθρο 29, όπου απαιτείται πέρα από το δόλο πραγμάτωσης της αντικειμενικής υπόστασης και σκοπός ατομικής χρήσης, καταλήγουμε στο ότι για τη στοιχειοθέτηση του άρθρου 20 πρέπει να αποδεικνύεται

και σκοπός περαιτέρω διακίνησης, συναγόμενος από το ρητό αποκλεισμό της προσωπικής μελλοντικής χρήσης. Ο σκοπός συνάγεται από μια σειρά αντικειμενικών ενδείξεων, όπως η ποσότητα του ναρκωτικού, το ιστορικό της προηγούμενης εμπλοκής του δράστη ως διακινητή ναρκωτικών, η μεταβίβαση τμήματος της συνολικής ποσότητας, ακόμα δε και με αναγωγή σε αντικειμενικά ευρήματα, όπως ζυγαριά ακριβείας, η ύπαρξη της οποίας συχνά αξιοποιείται από τα δικαστήρια για να αιτιολογηθεί σκοπός διακίνησης.

Ορθότερο είναι πάντως να δεχτούμε ότι δεν αρκεί η κατοχή μίας ζυγαριάς ακριβείας, που είναι αντικείμενο καθημερινής χρήσης, να θεμελιώσει μόνη της δόλο διακίνησης. Η εύρεση της αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, εφόσον συνδυάζεται και με άλλες ανάλογες σαφείς ενδείξεις, ώστε να αποτελέσουν μαζί ένα αποδεικτικά αξιόλογο δεδομένο. Η νομολογία πάντως από παλιά απαιτεί να διαπιστώνεται αποδεικτικά εάν η επαφή κάποιου με ναρκωτικά γίνεται προς περαιτέρω διάθεση ή για προσωπική μελλοντική κατανάλωση.

Δ. Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 21 ΤΟΥ Ν. 4139/2013

-«Ιδιαίτερες περιπτώσεις»

Ως προνομιούχες παραλλαγές, πλημμεληματικής μάλιστα βαρύτητας, τυποποιούνται οι πράξεις της **1) διακίνησης μικροποσότητας ναρκωτικών, 2) η προμήθευση οικείου και 3) το «κέρασμα»**. Στις περιπτώσεις αυτές η απειλούμενη ποινή δεν υπερβαίνει τα 3 έτη φυλάκισης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η περίπτωση του «κεράσματος» προβλεπόταν ήδη στην πρώην διάταξη του άρθρου 29 παρ. 4 ν. 3459/2006 και απειλείτο για την πράξη αυτή ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών. Συνεπώς, η μείωση της απειλούμενης ποινής είναι πρόδηλη. Λόγοι της ηπιότερης αυτής μεταχείρισης συνιστούν, κατά το νομοθέτη, η μειωμένη απαξία – επικινδυνότητα της συμπεριφοράς σε συνδυασμό με την πιεστική ανάγκη εξασφάλισης της καθημερινής δόσης του δράστη, η έλλειψη σκοπού κέρδους και η ψυχολογική πίεση που ασκείται στο δράστη από τον οικείο ή τον άλλο χρήστη.

Στην β' παράγραφο του ίδιου άρθρου καθορίζονται τα κριτήρια παραδοχής του ότι η διάθεση γίνεται για αποκλειστική χρήση από τον τρίτο, παραπέμποντας στο άρθρο 29 (είδος, καθαρότητα και ποσότητα ουσίας σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες ανάγκες του χρήστη, όπως αυτές προκύπτουν από τον χρόνο που κάνει χρήση, τη συχνότητα και την ημερήσια δόση του).

Ε. ΟΙ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 22 Ν. 4139/2013

Στις διακεκριμένες παραλλαγές που προβλέπονται στο άρθρο 22 απειλείται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, αντί των 15 ετών που προβλεπόταν στο προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, και σωρευτικά χρηματική ποινή από 50.000 έως 500.000 ευρώ. Στο σημείο αυτό παρατηρείται σαφής μείωση της στερητικής της ελευθερίας ποινής αλλά και αύξηση των ορίων της χρηματικής ποινής, δεδομένου ότι ο προηγούμενος νόμος απειλούσε χρηματική ποινή 15.000 έως 440.000 ευρώ.

Εντάσσονται εδώ περιπτώσεις που διακρίνονταν και στον προϊσχύοντα νόμο και ειδικότερα η τέλεση της διακίνησης: 1) από υπάλληλο που νόμιμα ασχολείται με τα ναρκωτικά, 2) προς διευκόλυνση ή απόκρυψη άλλων κακουργημάτων (αντί εγκλημάτων που προβλεπόταν πριν τροποποιηθεί η διάταξη), 3) σε ευαίσθητους χώρους, όπως στρατόπεδα, κατάστημα κράτησης, σχολεία κλπ., 4) στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, όπως αυτή ορίζεται στα άρθρα 187 και 187 Α' ΠΚ, 5) καθ' υποτροπή (*«ως υπότροπος θεωρείται όποιος, χωρίς να έχει κριθεί ως εξαρτημένος, έχει ήδη καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα διακίνησης ναρκωτικών μέσα στην προηγούμενη δεκαετία»*), 6) όταν αναμιγνύει ναρκωτικά με τρόφιμα, 7) από φαρμακοποιό κλπ που χορηγεί εν γνώσει του ναρκωτικά (πρώην άρθρο 22 παρ. 1β), 8) από γιατρό που εκδίδει, χωρίς ιατρική ένδειξη, συνταγή για ναρκωτικά ή ουσίες για να παρασκευαστούν ναρκωτικά (πρώην άρθρο 22 παρ. 1^α). Επιπλέον, στην παρ. 4 του οικείου άρθρου τιμωρείται με την ίδια ποινή και η χορήγηση ουσιών για υποκατάσταση της εξάρτησης κατά παράβαση της παρ. 3 του ίδιου άρθρου.

Σημειωτέον ότι μπορεί να υπαχθούν εδώ και περιπτώσεις μικροποσότητας (βλ. άρθρο 21 παρ. 1 α') εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 22, τιμωρούμενες πια ως διακεκριμένα κακούργηματα.

ΣΤ. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 23 Ν. 4139/2013

Η τιμώρηση των βαρύτατων από άποψη απαξίας περιπτώσεων διακίνησης (άρθρα 20 και 22) επιχειρείται με δύο τρόπους: αφενός, με ισόβια κάθειρξη ή με πρόσκαιρη κάθειρξη 10-20 ετών και χρηματική ποινή 50.000 έως 600.000 ευρώ (βλ. παρ. 1), αφετέρου μόνο με ισόβια κάθειρξη και με χρηματική ποινή από 50.000 έως

1.000.000 ευρώ (βλ. παρ. 2). Στην παρ. 1 τιμωρούνται οι περιπτώσεις α) που η πράξη του δράστη αφορά ναρκωτικά, τα οποία μπορούν να προκαλέσουν βαριά σωματική βλάβη και είτε προκάλεσαν βαριά σωματική βλάβη ή θάνατο σε τρίτο είτε προκάλεσαν βαριά σωματική βλάβη στην υγεία πολλών ατόμων και β) όταν ο δράστης είναι ενήλικος και τελεί τις πράξεις των άρθρων 20 και 22 κατ' επάγγελμα με σκοπό να προκαλέσει τη χρήση ναρκωτικών από ανήλικο ή μεταχειρίζεται με οποιονδήποτε τρόπο ανήλικο πρόσωπο κατά την τέλεση των πράξεων αυτών.

Αντίθετα, στην παρ. 2 τιμωρείται μόνο με ισόβια κάθειρξη και χρηματική ποινή έως 1.000.000 ευρώ ο δράστης των πράξεων των άρθρων 20 και 22 α) όταν κατ' επάγγελμα χρηματοδοτεί την τέλεση κάποιας πράξης διακίνησης ή κατ' επάγγελμα διακινεί ναρκωτικές ουσίες και το προσδοκώμενο όφελος του δράστη στις ανωτέρω περιπτώσεις υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ και β) όταν μετέρχεται κατά την τέλεση των πράξεων αυτών ή προς το σκοπό διαφυγής του τη χρήση όπλων, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2168/1993.

Προς την ορθή κατεύθυνση κινείται η απαίτηση συνδρομής της κατ' επάγγελμα τέλεσης σωρευτικά με μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών ουσιών, η οποία προσδιορίζεται για λόγους αντικειμενικότητας από το ύψος του οικονομικού οφέλους που αντικειμενικά είναι πρόσφορο να προσποριστεί στο δράστη από τη διακίνηση της συγκεκριμένης ποσότητας. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται και η χρήση αόριστων εννοιών όπως «μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών» που ενείχαν τον κίνδυνο διαφορετικού προσδιορισμού της μεγάλης ποσότητας από διάφορα δικαστήρια.

Z. ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΝΝΑΒΗΣ, ΧΡΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ, ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΓΗΣ

Παρά την πρόβλεψη του αρχικού σχεδίου νόμου για αποποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και των αναγκαία συνεχόμενων με αυτήν πράξεων της προμήθειας και της κατοχής, οι ως άνω πράξεις διατηρούν τον αξιόποιο χαρακτήρα τους. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του νέου νόμου, η επιλογή αυτή προκρίθηκε προς εμπέδωση της αντίληψης ότι οι πράξεις αυτές δεν επιδοκιμάζονται από την πολιτεία. Ήδη έχει σημειωθεί ότι η άποψη μας τάσσεται υπέρ της αποποινικοποίησης των εν λόγω πράξεων, στο βαθμό που συνιστούν αυτοπροσβολές των εννόμων αγαθών του δράστη.

Παρόλα αυτά, παρατηρείται μείωση της απειλούμενης ποινής σε σύγκριση με

το προηγούμενο καθεστώς ,όπου απειλείτο ποινή φυλάκισης μέχρι 1 έτους ενώ με το νέο νόμο το ανώτατο όριο της ποινής δεν υπερβαίνει τους 5 μήνες φυλάκισης.

Περαιτέρω, διατηρείται η πρόβλεψη του άρθρου 29 του ν. 3459/2006 περί του ότι ο δράστης μπορεί να κριθεί ατιμώρητος, εάν το δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις τέλεσης της πράξης και την προσωπικότητα του δράστη, κρίνει ότι η αξιόποινη πράξη ήταν εντελώς περιστασιακή (περί συμπτωματικής χρήσης έκανε λόγο ο προηγούμενος νόμος στην παρ. 3 του άρθρου 29 του ν. 3459/2006) και δεν είναι πιθανόν να επαναληφθεί. Παρακάτω, διατηρείται στην παρ. 3 του οικείου άρθρου η πρόβλεψη περί μη καταχώρησης στα αντίγραφα των δελτίων ποινικού μητρώου των καταδικαστικών αποφάσεων της παρ. 1.

Νέα ρύθμιση είναι αυτή της παρ. 4 του νέου άρθρου 29, κατά την οποία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 2 ετών, όποιος καταρτίζει πλαστή ιατρική συνταγή χορήγησης ναρκωτικών ουσιών, καθώς και όποιος νοθεύει ή χρησιμοποιεί μια τέτοια συνταγή με σκοπό να χρησιμοποιήσει ο ίδιος τα σχετικά ναρκωτικά.

Αξίζει να τονισθεί, καταληκτικά, ότι οι προβλέψεις του άρθρου 29 του ν. 4139/2013 αφορούν τους μη εξαρτημένους χρήστες.

H. ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Η εξάρτηση μπορεί να εμφανίζεται είτε σε σωματικό είτε και σε ψυχικό επίπεδο και αφορά σε όλες ανεξαιρέτως τις ουσίες που περιγράφονται στην άρθρο 1. Η σωματική εξάρτηση εμφανίζεται ως αποτέλεσμα μιας προσαρμοστικής κατάστασης στην λήψη μιας ουσίας και εκδηλώνεται με έντονες σωματικές διαταραχές όταν η χορήγηση αυτή διακοπεί. Οι διαταραχές αυτές εκδηλώνονται ως σύνδρομο αποστέρησης ή αποχής. Η κατάσταση αυτή υποχωρεί όταν χορηγηθεί και πάλι η ίδια ουσία ή άλλης παρόμοιας φαρμακολογικής δράσης (διασταυρούμενη εξάρτηση). Η ψυχική εξάρτηση χαρακτηρίζεται από διάθεση για τη συνέχιση λήψης της ουσίας προκειμένου έτσι να αναπαραχθεί κάποια «ευχάριστη» διέγερση του θυμικού (βλ. *N. Παρασκευόπουλου/Κ. Κοσμάτου, Ναρκωτικά, Κατ' άρθρο ερμηνεία των ποινικών και δικονομικών διατάξεων του Κώδικα νόμων για τα Ναρκωτικά-ν. 3459/2006, 2006, σελ. 167 επ.*). Ωστόσο, η προσέγγιση της έννοιας της εξάρτησης που επιχειρήθηκε στο προηγούμενο καθεστώς, στο οποίο κύριο αποδεικτικό μέσο για την συνδρομή ή μη της εξάρτησης του κατηγορουμένου ήταν η έκθεση πραγματογνωμοσύνης, έδινε βαρύτητα αποκλειστικά στο σωματικό της χαρακτήρα, παραγνωρίζοντας παντελώς

την ψυχική της διάσταση. Τούτος ήταν ο λόγος που, όπως παραδέχεται και ο ίδιος ο ποινικός νομοθέτης στην Αιτιολογική Έκθεση του νέου νόμου, η ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη αποδείχθηκε στην πράξη ένα ατελές και πολλές φορές άκυρο αποδεικτικό μέσο. Εξάλλου, η πρόβλεψη για άμεση λήψη δειγμάτων σωματικών υγρών (ούρων και αίματος) και τυχόν άλλου βιολογικού υλικού του κατηγορουμένου για διενέργεια τοξικολογικής ανάλυσης και εργαστηριακού ελέγχου, είναι πρόσφορη μόνο για τη διαπίστωση της πρόσφατης χρήσης και όχι για τη διάγνωση της εξάρτησης. Για το λόγο αυτό, μόνο θετική μπορεί να θεωρηθεί η νέα ρύθμιση το άρθρου 30 παρ. 3 ν. 4139/2013, καθώς δίνεται η δυνατότητα στο δικαστήριο της ουσίας να συνεκτιμήσει ισότιμα ένα ή περισσότερα αποδεικτικά μέσα, όπως λ.χ. τα έγγραφα που αναφέρονται είτε σε συμμετοχή και παρακολούθηση από τον κατηγορούμενο συμβουλευτικών και θεραπευτικών προγραμμάτων αναγνωρισμένων υπηρεσιών απεξάρτησης (ΚΕΘΕΑ, ΨΝΑ, ΨΝΘ) ή χορήγησης υποκατάστατων ή ανταγωνιστικών στα οπιοειδή ουσιών (ΟΚΑΝΑ), είτε σε περίθαλψη για παθήσεις συνδεδεμένες με τη χρήση ναρκωτικών, όπως ηπατίτιδα, AIDS ή πιστοποιήσεις υγειονομικών επιτροπών, είτε σε ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα που αφορούν τον κατηγορούμενο, (όπως λ.χ. πιστοποιήσεις από κοινωνικές υπηρεσίες), είτε σε ευρήματα εργαστηριακών εξετάσεων που αποκαλύπτουν χρήση ναρκωτικών για μακροχρόνιες περιόδους. Επιπρόσθετα, ως αποδεικτικό μέσο για τη διαπίστωση εξάρτησης δύναται να χρησιμοποιηθεί έγγραφη πιστοποίηση αναφορικά με την εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων σωματική αποτοξίνωση και παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού προγράμματος ψυχολογικής απεξάρτησης που προβλέπεται στα άρθρα 31 και 34 του ν. 4139/2013.

Παράλληλα, σε κάθε φάση της ποινικής διαδικασίας παρέχεται η δυνατότητα να διαταχθεί ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του κατηγορουμένου, προκειμένου να καθορισθεί αν πράγματι υπάρχει εξάρτηση, όπως επίσης και το είδος της (σωματική ή ψυχική) και η βαρύτητα αυτής (χρόνος, εξαρτησιογόνα ουσία, απαιτούμενη δόση ημέρας).

Άξια μνείας είναι εισαγωγή στη διάταξη του άρθρου 33 παρ. 2 τεκμηρίου για την εξάρτηση του κατηγορουμένου, σύμφωνα με την οποία η βεβαίωση ολοκλήρωσης εγκεκριμένου κατά νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης οδηγεί υποχρεωτικά στην κρίση ότι κατά την εισαγωγή του κατηγορουμένου για θεραπεία, αυτός είχε αποκτήσει την έξη της χρήσης ναρκω

Θ. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΥ ΔΡΑΣΤΗ

Και στον νέο νόμο το στοιχείο της εξάρτησης αντιμετωπίζεται ως λόγος άρσης ή μείωσης του καταλογισμού του δράστη που πρέπει να οδηγεί είτε σε απαλλαγή του είτε σε μείωση ποινής. Πιο συγκεκριμένα, αν πρόκειται για εξαρτημένο που τέλεσε την πράξη του άρθρου 29 παρ. 1 και 2, αυτός παραμένει ατιμώρητος (ά. 30 παρ. 4 α'). Επομένως, στο χώρο της χρήσης δεν εντοπίζουμε κάποια διαφοροποίηση σε σχέση με το προγενέστερο καθεστώς αφού και στο ν. 3459/2006 προβλεπόταν το μη αξιόποιο της εν λόγω πράξης. Θα ήταν παράλειψη να μην σχολιασθεί το γεγονός ότι ο νομοθέτης δεν συμπεριέλαβε στη διάταξη αυτή και την περίπτωση τέλεσης, από εξαρτημένο, της πράξης της διάταξης του άρθρου 29 παρ. 4 το ν. 4139/2013, η οποία, κατά τη γνώμη μας, θα αντιμετωπισθεί με τη συνδρομή του άρθρου 36 ΠΚ.

Παρακάτω, ο εξαρτημένος που τέλεσε το βασικό αδίκημα της διακίνησης του άρθρου 20 του ν. 4139/2013, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1 έτους (α. 30 παρ. 4 β'). Αντίθετα, για τον εξαρτημένο δράστη των προνομιούχων μορφών διακίνησης του άρθρου 21 του ισχύοντος νόμου, η απειλούμενη στο νόμο ποινή δεν υπερβαίνει το 1 έτος (10μη-1έτος) φυλάκισης (α. 30 παρ. 4 γ'). Τέλος, ο εξαρτημένος που είναι υπαίτιος τέλεσης των διακεκριμένων μορφών διακίνησης του άρθρου 22 του νέου νόμου, απειλείται με ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης μέχρι 10 έτη (α. 30 παρ. 4 δ'). Καθίσταται σαφές, στο σημείο αυτό, ότι ο νομοθέτης δεν ακολούθησε τη διάκριση των εξαρτημένων δραστών διακίνησης σε δυο κατηγορίες με γνώμονα τον περιστασιακό ή πιο σοβαρό χαρακτήρα της πράξης τους, διαχωρισμός που είχε εισήχθη με το ν. 2408/1996 και είχε αποτυπωθεί στις διατάξεις του άρθρου 30 παρ. 4 στοιχ. β' και γ' του ν. 3459/2006. Αντιθέτως, προκρίθηκε η ενιαία αντιμετώπιση όλων των προβλεπόμενων, στο νέο άρθρο 20, τρόπων τέλεσης του βασικού αδικήματος της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, με την απειλή της ίδιας ποινής (1-5 έτη φυλάκιση) που προβλεπόταν και στην παλιά διάταξη του άρθρου 30 παρ. 4β'. Επιπλέον, αφαιρέθηκε η πρόβλεψη για επιβολή χρηματικής ποινής σε όλες τις περιπτώσεις της διάταξης της παρ. 4 του άρθρου 30 ν. 4139/2013.

Φαίνεται επίσης ότι ο νομοθέτης επέλεξε να μην προβλέψει μειωμένο πλαίσιο ποινής για τους εξαρτημένους που τέλεσαν τις ιδιαίτερα διακεκριμένες πράξεις διακίνησης του άρθρου 23 του ν. 4139/2013, για τους οποίους άρα θα ισχύει το πλήρες πλαίσιο ποινής.

Ολοκληρώνοντας τη σύντομη επισκόπηση των διατάξεων του άρθρου 30 του ν. 4139/2013, δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στη διάταξη της τελευταίας παραγράφου του (παρ. 5) όπου επαναλαμβάνεται προς αποφυγή παρερμηνειών η παλαιότερη ρύθμιση της παρ. 6 του άρθρου 30 του ν. 3459/2006, όπως προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ. 2 του ν. 3811/2009, σύμφωνα με την οποία ο κατά νόμος ποινικός χαρακτήρας των πράξεων που τελέστηκαν από εξαρτημένο δράστη κρίνεται με βάση την απειλούμενη στο νόμο ποινή, συνεπώς η νομοθετική πρόβλεψη για πλημμεληματική ποινή του εξαρτημένου διακινητή συνεπάγεται και τον αντίστοιχο χαρακτήρα της πράξης του.

II. ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Στο πλαίσιο της σύντομης παρουσίασης των ποινικών διατάξεων του ν. 4139/2013 για τα Ναρκωτικά που επιχειρήθηκε, δεν ήταν δυνατό να εξαντληθούν όλες οι επιμέρους θεματικές και προβληματικές που η θέσπιση του νέου αυτού νόμου εγείρει. Εξάλλου, σκοπός της παρούσας προσπάθειας ήταν να αποτυπωθούν με τον πιο εύληπτο τρόπο οι αλλαγές που επέφερε ο ν. 4139/2013 στο χώρο της ποινικής αντιμετώπισης των δραστών των αδικημάτων που τυποποιούνται σε αυτόν είτε αυτοί είναι εξαρτημένοι είτε όχι. Η γενική εικόνα του νέου νομοθετήματος κρίνεται θετική, μολονότι ο νομοθέτης δεν τόλμησε τελικά την προβλεπόμενη, στα αρχικά σχέδια νόμου, αποποινικοποίηση της χρήσης και των αναγκαία συνεχομένων με αυτή, πράξεων της καλλιέργειας και κατοχής. Εντούτοις, δεν θα μπορούσε να μην αξιολογηθεί θετικά η νομοθετική προσπάθεια περί μείωσης των πλαισίων ποινής και ευνοϊκότερης ποινικής μεταχείρισης των «μικροδιακινητών» στην καινοτόμο ρύθμιση του άρθρου 21 του ν. 4139/2013. Τέλος, η διατήρηση της ανελαστικής ποινής της ισόβιας κάθειρξης, παρά τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της αποκλειστικά στις περιπτώσεις που ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2, δεν μπορεί παρά να μας προβληματίζει ενόψει και της νομολογίας του ΕΔΔΑ που εντοπίζει δικαιοπολιτικά ζητήματα στην συγκεκριμένη περίπτωση.